

UVOD

ZAZNAMOVANOST POLITIČNE TEORIJE S SPOLOM

UVOD

TEORIJA SPOLA je v vseh svojih kompleksnih oblikah poskušala omajati uveljavljene konvencije o naravi in mejah političnega. Do pojavitve feministične teorije kot priznanega znanstvenega pristopa so o sodobni politični teoriji v veliki meri domnevali, da je njen pogled spolno nevtralen. Ta domneva je zdaj predmet obsežne kritike. Če v politični teoriji upoštevamo vidik spola, to ne pomeni, da spolno zaznamujemo nekaj spolno nevtralnega; pomeni, da razkrivamo močno spolno zaznamovanost uveljavljenega političnega teoretiziranja. Pomeni, da zarisujemo alternativne, spolno zaznamovane pristope, ki so bili utišani, ker je bil partikularni pristop napačno dojet kot nepristranski. Pomeni, da ustvarjamo prostor za heterogenejšo, spolno zaznamovane pristope v politični teoriji.

Med politiko in spolom obstaja nenavadno paradoksen odnos. Po eni strani je jasno, da so vprašanja spola središčna za vsakršno razumevanje političnega. Tako praksa kot preučevanje politike sta bili dolgo pregovorno maskulini prizadevanji – tako zelo, da je mnogo komentatorjev trdilo, da je bila politika, gledano zgodovinsko, med vsemi človeškimi dejavnostmi najbolj nedvoumno maskulina. Bolj izključno kot katerakoli druga družbena praksa je bila omejena na moške in bila bolj samozavedajoče se maskulina.¹ Insti-

¹ Wendy Brown, *Manhood and Politics: a feminist reading in political theory*, Rowman & Littlefield, Totowa, NJ 1988, str. 4.

tucionalne manifestacije politike, locirane v oblasti, se pregovorno upirajo vključevanju žensk, njihovih interesov ali stališč. Ženske so v glavnem izključevali iz tradicionalne politične dejavnosti in jih odvrčali od tega, da bi svoje aktivnosti opredeljevale kot politične. V tem smislu so bila vprašanja spola dolgo časa konstitutivna za opredelitev in delovanje politike. Na drugi strani imamo razširjeno domnevo, da so vprašanja spola politično nepomembna. Če dojemamo spol kot sinonim za ženske, tako kot se pogosto dojema, potem lahko razumemo, kot da odsotnost žensk v politični sferi preprosto pomeni, da vprašanja spola za politiko niso pomembna.

Spričo tega navideznega paradoksa so se raziskovanja spola v politični teoriji doslej lotevale predvsem tiste, ki so se ukvarjale s feminističnimi vprašanji. Feministke so bile namreč najbolj občutljive za napačno stapljanje moških z individui in moškosti z nevtralnostjo. Medtem ko torej v zadnjem času feministična politična teorija izrecno teoretizira spol, je v politični teoriji spol povsem mogoče obravnavati tudi z nefeminističnih vidikov. Vse več je denimo literature, ki raziskuje moške in moškost, kar je lahko koristen prispevek k obravnavam spola v politični teoriji; ta literatura se (po svojem intelektualnem in političnem fokusu) razlikuje od nastale obsežne feministične literature. A ob še danes prevladujoče maskulini naravi politike so feministke tiste, ki imajo v zvezi z raziskovanjem spola v politični teoriji najmočnejšo politično motivacijo in intelektualno ambicijo. Zato se v svojih razmislekih o spolu v politični teoriji, ki sledijo, opiram na feministično politično teorijo. Ob koncu knjige pa bi moralo biti jasno, da prihodnja raziskovanja spola v politični teoriji verjetno ne bodo več tako odvisna le od feministične literature. Feministične razprave, obravnavane v tej knjigi, so odprle prostor za ponovne, raznovrstnejše razmisleke o spolu in nam omogočile, da se pomaknemo onkraj dihotomije moško – žensko, kot je doslej delovala v politični (in precej tudi feministični) teoriji.

Še vedno je smiselno, da se vprašanja spola v politični teoriji lotimo prek feministične teorije, ne nazadnje zato, ker je literatura, ki se ukvarja s to temo, osredotočena na »žensko vprašanje« ali pa je nastala iz njega. Vendar se strinjam, da z osredotočanjem izključno na žensko vprašanje iz moških in moškosti naredimo neimenova-

no normo ter utišamo spol (v najbolj polnem smislu) kot analitično kategorijo.² Moj namen je pokazati, kako je feministično teoretiziranje spremenilo pogoje razprave v politični teoriji, tako da ne postaja možno le teoretiziranje ženske subjektivitete, temveč tudi ženskih in moških subjektivitet (v množini) ter naposled – splošneje – telesnih subjektivitet. Implicitni predpostavki ukvarjanja discipline z »moškim vprašanjem« je oporekala zahteva po odkriti obravnavi »ženskega vprašanja«. Zdaj tej zahtevi oporeka mnenje, da je pomembnejša naloga obravnavati kompleksna vprašanja spola onkraj meja dihotomnih konstrukcij moškosti in ženskosti.

Odnos med politiko in spolom ni le paradoksen, odnos med spolom in feminizmom pa spremenljiv; zanimivo je, da je paradoksen tudi odnos med feminizmom in politiko. Feministke rutinsko trdijo, da politika dosledno izključuje ženske. Trdijo tudi, da je feminizem izrecno političen. Feminizem, pravi Anne Phillips, »je politika«.³ Njegov projekt uresničenja temeljnih sprememb v odnosih med spoloma je odkrito političen v smislu, da poskuša spremeniti obstoječe odnose moči v korist žensk. Navidezna napetost med trditvijo »feminizem je politika« in trditvijo, da je politika omejena izključno na moške, se skriva v različnih pojmovanjih politike, ki sta tu uporabljene. Ženske so v veliki meri izključene iz političnega, ko je politika definirana kot institucionalni prostor oblasti. Toda če jo definiramo predvsem kot proces pogajanj ali bojov za razdelitev moči, postane očitno, da ženske še zdaleč niso izključene iz politike ter da oblikujejo njeno delovanje in so oblikovane z njim. Z drugimi besedami, zaradi navidezne paradoksnosti teh dveh trditev postane predmet preučevanja samo politično. Odprejo se tudi vprašanja o naravi feminističnih ciljev glede na politično: gre za vključitev žensk v politično, iz katerega so zdaj izključene, ali za novo oblikovanje političnega, ki jih trenutno zatira? Ali pa gre za premestitev dozdevne opozicije med tema dvema izbirama? V tej knjigi bo postala očitna osrednjost teh treh strategij.

² Kathy Ferguson, *The Man Question: visions of subjectivity in feminist theory*, University of California Press, Berkeley 1993, str. 2.

³ Anne Phillips (ur.), *Feminism and Politics*, Oxford University Press, Oxford 1998, str. 1.